

sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; (pp. 268-273) [in Ukrainian].

18. Fedorchenko, T., Boltivets, S., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Kukushkin, K., Otravenko, O., Zavistovskyi, O., Khatko, A., Kolomoiets, H., Berezhna, T., Veselova, V., Steshyts, A., Khimich, V., Demchenko, N., Yeromenko, V., Grechana, L., Petrova, O., Kozlova, K., Ilnytskyi, I., Rebryna, A., Tsviha, A., Dehtyaryov, A. Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World. Monograph. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022; pp. 623. ISBN 978-83-66567-48-1. Part 5. «Combat Horting as a means of physical education of a harmoniously developed, successful, a vitally active personality – pupils, students and cadets: results of research work» (pp. 498-597) [in English].

19. Fedorchenko, Tetiana, Dikhtiarenko, Zoia, Berezhna, Tamila, Kolomoiets, Halyna. Educational programs for Combat Horting – implementation during training classes strength fitness for a successful personality: athletes (pupils, students and cadets) of Combat Horting (experimental work). Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World. Monograph. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022, (pp. 498-512) [in English].

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).11

УДК: 796.01/.09 : 796.33

Дулібський А.В.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри футболу
Львівський державний університет імені І. Боберського, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ ТА СЕЛЕКЦІЇ ДО КЛУБНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ЗБІРНИХ КОМАНД ФРАНЦІЇ З ФУТБОЛУ

Напередодні чемпіонату Європи з футболу 2016 року, що проводився у Франції, Міністерство освіти разом з Федерацією футболу Франції (ФФФ) та шкільними спортивними асоціаціями затвердили програму "Foot à l'école" ("Футбол у школі"), яка діє в усіх загальноосвітніх школах великої країни. Основна мета загальнонаціональної програми – зміцнити та закріпити практичний взаємозв'язок між школою та улюбленим заняттям багатьох дітей – грою у футбол. Програма надає дітям змогу грати в футбол у школі і робить гру не тільки елементом спортивного відбору футболістів, а й одним із інструментів академічного успіху школярів [1, 9 - 11].

Федерація футболу Франції підготувала для цього кваліфікованих фахівців та надала школам необхідне спортивне обладнання, якісну ігрову форму і методичне забезпечення. Зміст програми зосереджений на освітньому та розважальному аспектах, які залучають до процесу гри в футбол усіх дітей, незалежно від статі, ігрових навичок чи змагальних досягнень. Мета даної програми – залучити якнайбільшу кількість дітей до занять футболом.

Ключові слова: футбол, Франція, відбір, програма, навчання.

Dulibskyi Andriy. Features of the organization sport selection to the club and national football teams of France.

Ahead of the 2016 European Football Championship held in France, the Ministry of Education together with the French Football Federation (FFF) and school sports associations approved the program "Foot à l'école" ("Football at school"), which operates in all schools in the football country. The main goal of the national program is to strengthen and consolidate the practical relationship between school and the favorite activity of many children - playing football. The program enables children to play football at school and makes the game not only an element of sports selection, but also one of the tools for academic success of schoolchildren.

For this purpose, the French Football Federation trained qualified specialists and provided schools with the necessary sports equipment, high-quality playing uniforms and methodological support. The main and emphasized essence of the program is focused on entertaining and educational aspects that involve in the process of playing football all children who dream of big football, regardless of gender and football playing skills or competitive achievements. The goal of this program is to involve the largest number of children in football lessons.

The development structure of both youth and professional football in France is constantly being improved, including because it is economically and image-wise very profitable for French football clubs to invest in their future. After all, young talented players usually go to play on the basis of signed large professional contracts in the more powerful football leagues of Europe (England (EPL), Spain (Primera), Italy (Serie A), Germany (Bundesliga)), so a constant influx of qualified football personnel is needed in their place.

Key words: football, France, selection, program, learning.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. 7 квітня 2019 року Федерація футболу Франції (FFF), що народилася у результаті трансформації Французького міжфедерального комітету (CFI), відзначила своє 100-річчя від дня заснування. Федерація футболу Франції організовує, контролює та регулює практику масового та елітного юнацького і професійного футболу, його фінансування, а також навчання та відбір і селекцію гравців, тренерів й міжгалузевих фахівців футболу у всій країні. Федерація футболу Франції об'єднує професійні та аматорські клуби, місією яких є спеціалізоване навчання, тренування і професійна практика усієї сфери французького футболу. Відповідно до закону про розвиток футболу 1901 року Федерація футболу Франції є некомерційною організацією, яка має значну суспільну користь. Діяльність Федерації футболу Франції характеризують освітні, громадські та солідарні зобов'язання перед французьким суспільством [9].

Варто підкреслити, що Федерація футболу Франції налічує у своєму складі понад 2 мільйони активних учасників процесу розвитку футболу, 1 мільйон 870 тисяч професійних, напівпрофесійних і аматорських гравців, 400 тисяч волонтерів і 18

тисяч аматорських футбольних клубів. Якщо вести мову про професійний і напівпрофесійний рівень, то у Франції є 222 футбольні клуби, 40 з яких – професійні. У найвищому футбольному дивізіоні Франції – Лізі 1 – виступає 20 кращих професійних клубних команд країни. Ще 20 професійних команд змагаються у другому дивізіоні першості Франції. Інші футбольні клуби є напівпрофесійними [10].

Структура розвитку як дитячо-юнацького, так і професійного футболу Франції постійно удосконалюється, у тому числі тому, що французьким футбольним клубам іміджево та економічно дуже вигідно вкладати кошти у своє майбутнє [11]. Адже, зазвичай, молоді талановиті гравці їдуть грати на основі підписаних великих професійних контрактів у потужніші, ніж французька, футбольні ліги Європи (Англія (АПЛ), Іспанія (Прімера), Італія (Серія А), Німеччина (Бундесліга)) [3, 4, 7], тому потрібен постійний приплив кваліфікованих футбольних кадрів на їхнє місце.

Провідні професійні футбольні клуби Франції ("Парі Сен-Жермен" Париж, "Олімпік" Ліон, "Олімпік" Марсель, "Лілл", "Ренн", "Монако", "Нант", "Ланс", "Бордо"), окрім академій, мають і власні клубні літні дитячі футбольні табори. Там діти навчаються новим ігровим навичкам, тренуються і грають на ідеальних футбольних полях, а також живуть і займаються улюбленою справою на інфраструктурних об'єктах, які використовуються професійними футболістами у процесі навчально-тренувальних занять та офіційних ігор. Усе це проходить під пильним поглядом висококваліфікованих ліцензованих тренерів і фахівців – представників професійних футбольних клубів. Доступні такі футбольні табори як для хлопців, так і для дівчат, а займаються футболу у таких таборах діти різних вікових категорій – від 7 до 17 років [8, 11].

Отже, деталізоване вивчення особливостей організації спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу є важливим аспектом системного підходу до вирішення проблем спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації футболістів України, як країн із ментально схожими підходами до формування особистості еліти, зокрема, висококваліфікованої спортивної молоді.

Зв'язок роботи з науковими темами. Роботу виконано у межах теми 2.21 "Удосконалення системи підготовки на сучасному етапі розвитку футболу" згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2016 - 2020 рр. (номер державної реєстрації 0116U001618), а також у межах теми "Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення" згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2021 - 2025 рр. (номер державної реєстрації 0122U001576). Роль автора полягає у вивченні та аналізі особливостей відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу.

Мета дослідження – визначити особливості спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу.

Завдання дослідження:

1. Вивчити досвід організації, проведення та науково-методичного забезпечення особливостей процесу спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу.
2. Проаналізувати науково-практичні та науково-методичні підходи спеціалістів футболу щодо особливостей спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу.
3. Визначити вірогідність використання позитивного досвіду і вибіркової трансляції системи організації, проведення та науково-методичного забезпечення елементів спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції у сучасних умовах розвитку футболу в Україні.

У процесі проведення дослідження було використано такі **методи**:

1. Аналіз науково-методичних та науково-періодичних українських, французьких і європейських спеціалізованих літературних джерел.
2. Аналіз і синтез даних та матеріалів всесвітньої системи сполучених комп'ютерних мереж Інтернет.
3. Участь в он-лайн вебінарах Федерації футболу Франції та семінарах УЄФА 2022 і 2023 років.
4. Участь у семінарі УЄФА і Федерації футболу Франції (Париж - Дьєпп, 2012 р.)

Об'єкт дослідження – спортивний відбір футболістів до клубних і національних збірних команд з футболу.

Предмет - особливості відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Французька система футбольного навчання, удосконалення та розвитку методично спрямована на якість і швидкість ігрового мислення, що змушує гравця думати та приймати рішення у грі максимально швидко і правильно. Це пояснює той факт, чому гравці з Ліги 1 легше адаптуються до надвисокого темпу англійської Прем'єр Ліги, ніж їх ровесники з інших країн [10].

Однією з причин того, що національна збірна команда Франції з футболу успішно виступає на багатьох міжнародних турнірах, фахівці вважають той факт, що французькі спеціалісти футболу першими почали дотримуватися принципу "талант гравця важливіший, ніж найпередовіша та найдосконаліша тактика" [10]. Це змусило інші країни, які зацікавлені у розвитку дитячо-юнацького, масового та професійного футболу, внести певні корективи у процес навчання, удосконалення і розвитку молодих обдарованих гравців [7, 9, 11].

У багатьох французьких загальноосвітніх школах навіть на уроках математики можуть використовувати яскраві приклади з футбольної тематики. Для прикладу, це може бути пояснення теореми Піфагора, де на фотографії гравця національної збірної Франції та футбольного клубу

Рис. 1. Схематичне зображення пояснення теореми Піфагора на прикладі зігнутих рук гравця національної збірної Франції та футбольних клубів "Ювентус" (Турин, Італія) та "Манчестер Юнайтед" (Манчестер, Англія) Поля Погба (за матеріалами <https://footalecole.fff.fr/fr/>)

"Ювентус" (Турин, Італія) та "Манчестер Юнайтед" (Манчестер, Англія) Поля Погба під час святкування забитого м'яча у ворота команди суперника зображують необхідні для доведення схематичні трикутники за розташуванням зігнутих рук (рис. 1) [9].

Доки скептики стверджують, що талант та обдарованість – це те, що з'являється випадково при народженні, а не ставиться на конвеєр, в багатьох країнах створюють справжні фабрики з виховання футбольних талантів, здатних досягати найвищих цілей. Досвід такої розвинутої у сфері футболу країни, як Франція, доводить, і з цим погоджуються керівники футболу Бельгії, Іспанії, Нідерландів, Німеччини та багатьох інших розвинутих футбольних країн, що ставка на молодь є безпрограшною, а от гарантований універсальний зиск у цьому випадку може бути чималий [2 - 4, 7 - 11].

Виклад основного матеріалу. Одними із перших, хто запровадив створення футбольних академій при національній Федерації футболу, були саме французи. Нині у Франції працює 12 елітних футбольних академій, які знаходяться під контролем Федерації футболу Франції та зосереджені рівномірно на території всієї країни [9]. Академії оснащені найсучаснішою технікою й спортивним інвентарем, а з дітьми і юнаками працюють спеціально підготовлені висококваліфіковані дипломовані та ліцензовані фахівці [10].

Для того, щоб потрапити в елітну футбольну академію юнак повинен пройти відбір у своєму місті, а потім протягом трьох днів перегляду вразити своєю майстерністю та цілеспрямованістю тренерів на навчально-тренувальних зборах, які зорганізуються при академії. В академію приймають тільки гравців 13-річного віку, а термін навчання в академії складає три роки (фактично це такі ж "опорні центри", які є у Німеччині). Для юнаків, які потрапляють до команд академії, суворо регламентована кількість навчально-тренувальних занять, обсяги навантажень, контрольні та офіційні турніри, де вони можуть брати участь у складах футбольних команд академії. Після завершення навчання в елітній академії футболу, гравець може підписати професійний контракт із клубом або долучитися до складу команди з аматорської ліги, звідки також може розпочати долати тернистий шлях до вершин футбольної слави [11].

Окрім спортивної основи, програма розвитку футболу у Франції має також освітньо-культурну складову – школярі беруть участь у конкурсах найкращих мистецьких робіт, фотографій та відеороликів на футбольну тематику. У них учні розповідають про підтримку національної збірної команди Франції з футболу. Класи-переможці національного конкурсу отримують нагороду – провести день з національною збірною командою Франції у Національному інституті футболу в містечку Клерфонтен [10].

Футбольна академія у Клерфонтен, як Національний навчально-тренувальний центр, існує з 1988 року і є однією із 12 елітних академій, розташованих на території Франції, які підтримує та контролює Федерація футболу Франції. Тут навчалися премудросям і опанували прості та складні елементи великої гри видатні французькі футболісти "зірки" Ніколя Анелька, Тьєррі Анрі та Кіліан Мбаппе [9].

Федерація футболу Франції володіє Національним навчально-тренувальним центром у Клерфонтені на території Національного інституту футболу для найталановитіших гравців. Спільна мета футбольної Федерації і Національного центру полягає у спеціалізованому навчанні та спортивній підготовці молодих талановитих футболістів для національних збірних команд Франції з футболу. У підпорядкуванні Національного центру, окрім того, є шість великих спортивних шкіл-філій, де найкращі гравці в умовах найвищого сприяння розвитку таланту проходять процес спеціалізованого навчання та спортивної підготовки [11].

Для вступу до футбольної академії потрібно пройти спеціалізовані відбірні тести, які оцінюють ігрові здібності, фізичну підготовленість, психологічну стабільність та мотивацію кандидатів. Також враховуються шкільні оцінки та поведінка гравця за межами футбольного поля, у побуті та у ході загальноосвітнього навчального процесу.

Найвищими критеріями володіє Національний інститут футболу у Клерфонтені, який є найпрестижнішою футбольною академією у Франції та однією з найкращих у світі. До цього інституту можуть потрапити лише найобдарованіші футболісти в країні, починаючи з 13-річного віку. Вони проходять жорсткий відбір серед тисяч кандидатів з усіх регіонів Франції. Відбір складається з трьох етапів: перший - на регіональному рівні, другий - на міжрегіональному, третій - на національному. На кожному етапі проводяться тестування з футбольної техніки, тактики, фізичної підготовленості, медичний огляд та індивідуальні співбесіди з елементами психологічного тестування. За результатами третього етапу щороку обираються 22 гравці, яким пропонуються контракти на навчання в академії футболу в Клерфонтені.

З моменту відкриття у 1988 році у Клерфонтені Національного футбольного центру гравцями, тренерами і фахівцями французького футболу написано багату історію великих спортивних досягнень. Перемога на Чемпіонаті світу 1998 року та всенародне піднесення, якого до того часу ніколи не бачили у французькому спорті, свідчать про ті славні спогади, вписані на вічність. У Клерфонтені також відбулося освячення перемоги 2018 року, коли французька збірна вдруге стала найсильнішою національною футбольною командою у світі. Любов і шана до великої гри простежується у кожному куточку з шістдесяти двох гектарів території головної футбольної академії Франції.

Іншими престижними футбольними академіями у Франції є:

1. Академія футбольного клубу "Ліон", яка виховала і підготувала до вимог професійного футболу таких зірок французького футболу, як Карім Бензема, Александр Ляказетт, Самюель Умтіті та Набіль Фекір. Ця академія відома своїм виваженим індивідуальним підходом до кожного гравця, а також своїм сприянням розвитку освіти та культури юних футболістів.

2. Академія футбольного клубу "Ренн", яка випустила таких відомих гравців, як Осман Дембеле, Янн М'Віла, Сильвен Вільтор та Ніколя Пепе. Ця академія славиться своїм високим рівнем навчання та дисципліни, а також співробітництвом з іншими клубами та академіями Франції та зарубіжжя.

3. Академія футбольного клубу "Парі Сен-Жермен", яка створила і подарувала футболу таких талантів, як Н'Голо Канте, Кінгслі Коман, Мамаду Сако та Адель Рамі. Ця академія має сучасну інфраструктуру та високоякісне обладнання, а також використовує новітні технології для аналізу і покращення гри своїх вихованців.

Французький футбол – це мільйони гравців різного віку та кваліфікації, які удосконалюють свою ігрову майстерність у багатьох великих і малих населених пунктах Франції. Для багатьох футболістів, фахівців і уболівальників Національний

футбольний центр у Клерфонтені є символічною частиною великої футбольної країни.

Проте, варто зазначити, що на шляху до великих спортивних перемог національна збірна команда Франції, як і весь французький футбол, переживали і значні проблемні падіння та глибокі кризові явища. У 1993 році під час проведення відбіркових матчів до чемпіонату світу національна збірна Франції у Парижі на легендарному стадіоні "Парк-де-Пренс" у вирішальній грі з національною збірною командою Болгарії поступилася з рахунком 1 : 2 та втратила шанс стати учасником світового футбольного форуму. Той матч став початком відліку оновленого підходу до спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції.

Однак ситуація почала змінюватися у середині 90-х років, коли французький футбол отримав новий імпульс завдяки реформам управління, інвестиціям у розвиток юних футбольних талантів, іноземним гравцям та тренерам, а також успіхам на чемпіонаті Європи 1996 та чемпіонаті світу 1998 років. Французька збірна стала чемпіоном світу вперше в історії, здолавши у 1998 році національну збірну команду Бразилії з рахунком 3:0 у фіналі. Французькі клуби також добре виступили в європейських турнірах, вигравши Лігу чемпіонів УЄФА ("Марсель" у 1993 році), Кубок УЄФА ("Парі Сен-Жермен" у 1996 році), та Кубок володарів кубків ("Бордо" у 1996 році).

Таким чином, французький футбол долав кризу на початку 90-х років ХХ століття завдяки поєднанню багатьох факторів, серед яких основними, перш за все, було те, що вже у 1993 році було запроваджено фінансовий контроль над діяльністю футбольних клубів, який передбачав перевірку бюджетів, боргових та економічних зобов'язань. Це мало на меті запобігти багатьом банкрутствам футбольних клубів та забезпечити стабільність французького футболу фінансово-економічній сфері.

У 1998 році у Франції було прийнято закон про спорт, який встановив чіткі правила щодо статусу професійних спортсменів, прав власності на клуби, рекламної діяльності у галузі футболу, прав телевізійного мовлення і трансляцій футбольних матчів, а також інших аспектів футбольної діяльності. Закон також надавав можливість іноземним інвесторам придбати та інвестувати у французькі футбольні клуби.

Результати таких реформ управління у французькому футболі можна було оцінити за такими критеріями:

1. Професіоналізація футбольної діяльності. Реформи сприяли підвищенню якості та ефективності управління футбольними клубами та національними збірними з футболу, залученню іноземних фахівців, розширенню прав та обов'язків професійних гравців, покращенню взаємодії між різними структурами футбольного середовища.

2. Фінансова стабільність футбольного сектору. Реформи допомогли запобігти банкрутствам та надмірній заборгованості клубів, забезпечити прозорість та контроль над їх бюджетами, збільшити доходи від телевізійних прав та спонсорства, розподілити частину прибутку між професійним та аматорським футболу.

3. Спортивні успіхи французького футболу. Реформи сприяли покращенню результативності, видовищності та іміджевої привабливості французьких клубів і національної збірної, здобуттю низки трофеїв на національному та міжнародному рівнях, вихованню талановитих гравців та тренерів, популяризації французького футболу у світі.

4. Навчально-тренувальний процес юних футболістів у футбольних академіях Франції базується на сучасних наукових та практичних методиках і технологіях, які спрямовані на розвиток футбольного потенціалу гравців з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, вікових характеристик, психо-фізичного стану та ігрового амплуа.

При цьому, зазначимо, що навчально-тренувальний процес юних футболістів у футбольних академіях Франції має такі основні особливості:

- використання модульної системи організації навчально-тренувального процесу, яка передбачає поділ року на чотири модулі (передсезонний, основний, перехідний та відпочинковий), кожен з яких має свою мету, завдання, зміст, обсяг та інтенсивність навчально-тренувальних і змагальних навантажень;

- використання диференційованого підходу до планування та проведення навчально-тренувальних занять залежно від рівня підготовленості, віку, статі та амплуа гравців. Для кожної вікової групи ("До-9", "До-11", "До-13", "До-15", "До-17", "До-19") було розроблено специфічні програми підготовки, які враховують особливості фізичного, психо-соціального розвитку дітей і підлітків;

- використання комплексного підходу до розвитку футбольної компетентності гравця, який передбачає поєднання розвитку та удосконалення футбольної техніки, варіативності тактичних знань і умінь, фізичної та психо-фізіологічної підготовленості. Особлива увага надається розвитку когнітивних ігрових навичок гравця (швидкого і правильного сприйняття ігрової ситуації, прийняття ігрового рішення, уваги, пам'яті, мислення, уяви), які впливають на його здатність аналізувати ігрову ситуацію, приймати і реалізовувати на футбольному полі оптимальні ігрові задумки;

- використання ігрового підходу, максимально наближеного до змагальних умов, щодо навчання техніко-тактичних дій гравця, який передбачає застосування різноманітних ігрових вправ, ситуацій, завдань та умов, які стимулюють гравця до активної діяльності, сприяють розвитку його креативності, самостійності та ініціативності у навчально-тренувальному процесі та у грі;

- використання індивідуального підходу до корекції та контролю навчально-тренувального процесу, який передбачає використання сучасних засобів моніторингу та аналізу функціонального стану, рівня підготовленості, навантаження та відновлення гравця. Для цього використовуються різноманітні методи та пристрої, серед яких психо-фізіологічні тести, педагогічні опитування, багатофункціональні пульсометри, GPS-трекери, відеоаналіз навчально-тренувальних занять та ігор тощо.

Франція є однією з країн, яка активно впроваджує та розвиває інноваційні методики і технології у футбольному середовищі, як на рівні дитячо-юнацького, так і професійного футболу. Це, перш за все:

- використання методу диференційованого навчання для адаптації навчально-тренувального процесу до індивідуальних особливостей, потреб, рівня розвитку та мотивації гравців різного віку, кваліфікації та амплуа на футбольному полі. Метод передбачає урахування трьох основних параметрів: ступеня складності завдань, ступеня автономії гравця та ступеня ігрової та психо-соціальної взаємодії з іншими гравцями на футбольному полі та у побуті;

- використання методу глобального навчання для формування ігрових компетенцій гравців через поступове введення елементів гри в навчально-тренувальних вправах. Метод передбачає перехід від простого до складного, від часткового до цілого, від аналітичного до синтетичного;

- використання методу ситуативного навчання для розвитку тактико-стратегічних навичок гравців через моделювання реальних ігрових ситуацій. Метод передбачає створення проблемних ігрових ситуацій, які потребують швидкого аналізу, прийняття рішень та їх реалізації на футбольному полі у навчально-тренувальному процесі та іграх;

- використання методу кооперативного (поєднаного) навчання для зміцнення ігрових і соціальних зв'язків між гравцями через сприяння спільної діяльності, спілкування, обміну досвідом та допомогою один одному, як на футбольному полі, так і за його межами. Метод передбачає формування малих груп (від 3-ох до 5-ти гравців), а потім і їх поєднання для вирішення командних цілей, які працюють над спільним ігровим завданням, мають однакову мету та рівень відповідальності;

- використання методу інтегрованого навчання для забезпечення гармонійного розвитку гравця як футболіста, громадянина й особистості. Метод передбачає поєднання футбольної підготовки з навчанням і отриманням у процесі навчання загальноосвітніх, культурних, моральних, екологічних, правових та інших знань, цінностей і навичок.

Діджиталізація та комп'ютеризація є сучасними тенденціями, які впливають на розвиток усіх сфер людської діяльності, в тому числі і футболу. Франція є одним з лідерів у використанні цифрових технологій у футбольному середовищі, як у дитячо-юнацькому, так і професійному футболі. Прикладами високого рівня використання елементів діджиталізації та сучасної комп'ютеризації у французькому футболі є:

- використання багатофункціональної системи VAR (відеоасистент арбітра) для покращення якості арбітражу у матчах найвищих дивізіонів (Ліга 1 та Ліга 2) з 2018 року;

- використання багатофункціональної системи GLT (електронна система відстеження перетину м'ячем лінії воріт) для визначення взяття воріт у процесі гри;

- використання системи EPTS (електронна система відстеження продуктивності) для збору, аналізу та обміну даними про ігрову діяльність гравців і команд у режимі реального часу;

- використання системи e-Ligue 1 для організації офіційних змагань з електронного футболу (e-sport) серед клубів Ліги 1 та їх уболівальників;

- використання системи FFF Connect для створення цифрового простору для спілкування, навчання, координації та адміністрування діяльності усіх зацікавлених сторін футбольної сфери Франції (гравці, тренери, арбітри, керівники клубів, міжгалузеві фахівці, адміністративні організатори тощо);

- використання системи Федерації футболу Франції FFF TV для онлайн-трансляцій матчів, інтерв'ю, репортажів, аналітики та іншого професійного контенту, пов'язаного з розвитком футболу як однієї з найпопулярніших ігор у Франції.

Перспективи подальших досліджень полягають у науковому, науково-практичному і науково-методологічному пошуку розв'язання основних завдань спортивного відбору, селекції та ігрової орієнтації у системі дитячо-юнацького і професійного футболу України на основі вивчення досвіду провідних футбольних держав світу, зокрема країн Європи, Північної та Південної Америки.

Висновки.

1. Франція є однією із провідних футбольних країн світу, яка має багату історію, традиції та значні досягнення у цьому виді спорту. Французький футбол відомий своїми високими якісними ігровими показниками, філігранною технікою і різноманітною тактикою, креативністю та різноманітністю стилів і стратегій гри.

2. Одним з ключових факторів успіху французького футболу є ефективна система спортивного відбору і селекції юних і професійних футболістів, яка базується на таких основних принципах:

- раннє виявлення та підтримка обдарованих дітей і підлітків, які мають значний потенціал стати висококласними футболістами;

- організація регулярних тестувань рівня навченості та підготовленості, педагогічних спостережень, аналізу ігрової діяльності й інших науково-практичних методик оцінки здібностей і розвитку гравців різних віку та амплуа;

- створення оптимальних умов для загальноосвітнього та спеціалізованого навчання, спортивного тренування, виховання, медичного обслуговування, соціального захисту та психологічної підготовки юних футболістів у спеціалізованих навчально-спортивних закладах. У Франції до таких закладів відносяться академії футболу, центри формування та навчання (CFF), центри передавання дітей, підлітків, юнаків до спеціалізованих футбольних закладів (CTF) тощо;

- забезпечення тісної співпраці між регіональними та національними структурами Федерації футболу Франції (FFF), професійною лігою футболу (LFP), клубами, школами, сім'ями та іншими зацікавленими сторонами;

- розвиток ігрової орієнтації футболістів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, потреб, можливостей, інтересів, мотивації, стилю гри, рольових завдань у вирішенні командних та індивідуальних ігрових завдань;

- постійне удосконалення методик спортивного відбору і селекції футболістів на основі впровадження та використання наукових досліджень, інновацій, обміну досвідом та аналізу світових тенденцій у сучасному футболі.

3. Система спеціалізованого навчання і спортивної підготовки футболістів у Франції є однією з найкращих у світі. Вона базується на таких основних принципах:

- розвиток футбольних навичок та культури гри у футбол з раннього дитинства через шкільну програму "Education Physique et Sportive" (в українській редакції – "Фізична культура і спорт"), яка включає футбол як одну з основних навчальних дисциплін, а також спеціальну програму "Foot à l'école" ("Футбол у школі"), яка сприяє залученню дітей до футболу у школі та робить його інструментом академічного успіху;

- створення ефективною мережі футбольних клубів та академій, які пропонують різні рівні підготовки для дітей різного віку та спортивного потенціалу. У Франції є 222 професійні клуби, 40 з яких грають у двох найвищих дивізіонах – Лізі 1 і Лізі 2. Крім того, у Франції є близько 18 тисяч аматорських клубів, де діти можуть займатися футболіом;

- формування елітних академій, які контролюються та співпрацюють з Федерацією футболу Франції та мають за мету спеціалізоване навчання та спортивну підготовку юних, а згодом і професійних футболістів для молодіжних і національної збірної команд з футболу. Найкращим прикладом такої академії є Національний інститут футболу у Клерфонтен. Усього в країні успішно функціонує 12 елітних футбольних академій;

- забезпечення продуманого плавного переходу вихованцям футбольних академій до професійного рівня через систему переходів між лігами. Таким чином, найталановитіші гравці мають можливість продемонструвати свої уміння на високому рівні та привернути увагу скаутів провідних футбольних клубів Франції та інших країн.

4. Вивчення досвіду організації та проведення спортивного відбору та селекції до клубних і національних збірних команд Франції з футболу може бути одним із важливих факторів удосконалення системи відбору та селекції до клубних і національних футбольних збірних команд України.

Література

1. Бондар, А., Коваленко, Ю., & Петренко, І. (2023). Забезпечення якості освіти майбутніх спортивних менеджерів в умовах воєнного стану. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (5(164), 9-13. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.5\(164\).01](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.5(164).01)

2. Дулібський, А. (2020). Спортивний відбір у футболі як раціональна система педагогічного пошуку обдарованих людей у галузі спорту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (8(128), 54-60. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8\(128\).13](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.8(128).13)

3. Дулібський, А. (2021). Організація спортивного відбору в системі дитячо-юнацького і професійного футболу Англії. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (6(137), 60-65. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).14](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14)

4. Дулібський, А. (2021). Спортивний відбір, селекція та ігрова орієнтація футболістів у Бельгії. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (7(138), 50-57. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10)

5. Мітова, О., Малойван, Я., Ханюкова, О., Івченко, О., & Раковська, І. (2023). Підходи до оцінки змагальної діяльності в командних спортивних іграх. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), (3(161), 122-127. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03\(161\).28](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).28)

6. Сергієнко Л.П. Спортивний відбір: теорія та практика. У 2 кн. - Книга 2. – Відбір у різні види спорту: Підручник. / Л.П.Сергієнко – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2010. – 784 с.

7. Michels R. Team Building: The Road to Success / R. Michels: Cardinal Publishing Group, 2001. – 298 p.

8. The Future Game - Elite. The Football Association Technical Guide for Young Player Development / The Football Association. – London, 2010. – 275 p.

9. Офіційна сторінка Федерації футболу Франції: <http://fff.fr/>

10. Офіційна сторінка Федерації футболу Франції на сайті ФІФА (англ.): <https://www.fifa.com/about-fifa/associations/FRA>.

11. Офіційна сторінка Федерації футболу Франції на сайті УЄФА (англ.): <https://www.uefa.com/insideuefa/national-associations/FRA/>.

References

1. Bondar A., Kovalenko J., & Petrenko I. (2023). Ensuring the education quality of future sports managers under martial law. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (5(164), 9-13. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.5\(164\).01](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.5(164).01)

2. Dulibskyy A. (2020). Sports selection in football as a rational system of a pedagogical search talented people in the sports industry. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (7(138), 50-57. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10)

3. Dulibskyy A. (2021). Organization of sports selection in the system of children's and youth and professional football in England. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (6(137), 60-65. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).14](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14)

4. Dulibskyy A. (2021). Footballers' sports selection and game orientation in Belgium. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (7(138), 50-57. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).10)

5. Mitova, O., Maloyvan, Ya., Khanyukova, O., Ivchenko, O., & Rakovska, I. (2023). Approaches to evaluation of competitive activity in team sports games. Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports), (3(161), 122-127. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03\(161\).28](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).28)

6. Sergiyenko L.P. Sports selection: theory and practice. In 2 books - Book 2. – Selection for various sports: Textbook. / L.P. Sergiyenko – Ternopil: Educational book. – Bohdan, 2010. – 784 p.

7. Michels R. Team Building: The Road to Success / R. Michels: Cardinal Publishing Group, 2001. – 298 p.

8. The Future Game - Elite. The Football Association Technical Guide For Young Player Development / The Football Association. – London, 2010. – 275 p.

9. Official website of the French Football Association: Access mode: <http://fff.fr/>

10. Official page of the French Football Association on the FIFA website (English). Access mode: <https://www.fifa.com/about-fifa/associations/FRA/>.

11. Official page of the French Football Association on the UEFA website (English). Access mode: <https://www.uefa.com/insideuefa/national-associations/FRA/>.